

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ Elderly's Life Quality in Roi-Kean-Sara-Sin Province

ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย¹,

พิกิฏ ศรีชนะ², ภัทรกร จำเริญ³ และ อนุชา ลาวงศ์⁴

เทศบาลตำบลบ้านแฮด¹,

กระทรวงวัฒนธรรม², มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม³⁻⁴

Siripong Arundachachai¹,

Pikik Srichana², Phatharaporn Jaipheng³ and Anucha Lawong⁴

Ban Haet Subdistrict Municipality¹,

Ministry of Culture², Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand³⁻⁴

Corresponding Author, E-mail : simmonds.p@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ 2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย ผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ กลุ่มให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 8 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent Samples) และ F-test (Oneway ANOVA)

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านกลุ่มทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$, $\bar{x} = 2.77$, $\bar{x} = 2.68$, $\bar{x} = 2.60$ ตามลำดับ) 2. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย การจัดวิทยากรทำกิจกรรมออกกำลังกาย กินอาหาร และดูแลสุขภาพที่เหมาะสม สร้างเครือข่ายกับชุมชน และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดกิจกรรมทางศาสนา/สังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น

* วันที่รับบทความ: 7 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 20 เมษายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 22 เมษายน 2564

Received: April 7, 2021; Revised: April 20, 2021; Accepted: April 22, 2021

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; ร้อยแก่นสารสินธุ์

Abstracts

The objectives of this research were: (1) to study the elderly's quality of life in Roi-Kean-Sara-Sin Province (2) to compare the elderly's quality of life in Roi-Kean-Sara-Sin Province defined by personal factors and 3) to study the elderly's quality of life development solutions in Roi-Kean-Sara-Sin Province. This research was a mixed method using quantitative and qualitative method. Instruments were questionnaire and interview form. Samples were elderly in Roi-Kean-Sara-Sin Province totally 400 samples using stratified random sampling and informants were consisted of 8 representatives of Local Administrative Organizations using specified sampling. Statistics used data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation t-test (Independent Samples) and F-test (Oneway ANOVA) multiple linear regression analysis.

Results of this study were found as follow.

1. Quality of life of the elderly in the province of Roi Ka San Sin Province Overall, it was at the moderate level ($\bar{x} = 2.72$). Well-being Physical condition Interpersonal relations And in social groups At the moderate level ($\bar{x} = 2.84$, $\bar{x} = 2.77$, $\bar{x} = 2.68$, $\bar{x} = 2.60$) respectively.
2. The elderly with different occupations. There was a statistically significant difference in the overall quality of life level at 0.01 and 3. Solutions for improving the elderly's quality of life of the in Roi Ka San Sin Province were consisted of organizing speakers to do exercise, eating and taking care of proper health. Network with the community and getting involved with relevant agencies and organize more religious / social activities for the elderly in the community.

Keywords: Quality of Life; Elderly; Roi-Kean-Sara-Sin

บทนำ

จากสภาพปัญหาปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการพัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ "การเตรียมความพร้อม สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ" เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2554-2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่นการให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทางสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี โดยที่สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการได้รับรู้ถึงข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนและดำเนินการบนฐานของการลงทุนและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า (Dijksterhuis, 2011 : 11)

โดยจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการปรับโครงสร้างประชากรที่เริ่มเข้าสู่กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุมากถึง 232,631, 325,927, 170,958 และ 164,468 คน ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 16.83, 18.16, 17.93 และ 17.91 ของจำนวนประชากรทั้งหมดภายในจังหวัดตามลำดับ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายให้กับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมรับมือกับการเจ็บป่วยและโรคภัยไข้เจ็บของผู้สูงอายุ การจ่ายสวัสดิการในการครองชีพของผู้สูงอายุ การแบกรับภาระของบุตรหลานซึ่งเป็นวัยทำงานที่มีต่อผู้สูงอายุ ในสัดส่วนที่ไม่สมดุล (New Internationalist, 2010: 23; Kelly, 2010 : 43) การถูกทอดทิ้งและถูกละเลยจากบุตรหลาน การถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจจากบุตรหลานหรือคนในครอบครัวโดยคำพูดและการไม่ให้เกียรติ รวมถึงปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ

ซึ่งถึงแม้ที่ผ่านมาจะได้มีการดำเนินงานโครงการด้านผู้สูงอายุที่หลากหลาย แต่การดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในช่วงที่ผ่านมายังมีหลากหลายและแยกส่วน ซึ่งอาจไม่สามารถสนับสนุนแผนการพัฒนาผู้สูงอายุในระดับประเทศ ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้นจำเป็นต้องมีการเข้าใจถึงบริบทและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย ดังนั้นจากความเป็นมาของสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ตลอดจนแนวทางดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งสิ้น 893,984 คน โดยสามารถจำแนกตามจังหวัดได้ดังนี้

จังหวัดร้อยเอ็ด 232,631 คน จังหวัดขอนแก่น 325,927 คน จังหวัดมหาสารคาม 170,958 คน และจังหวัดกาฬสินธุ์ 164,468 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ดกาฬสินธุ์ ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน และใช้การวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามพื้นที่จังหวัด ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละจังหวัดต่อไป

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดกาฬสินธุ์ แห่งละ 2 คน รวมจำนวน 8 คน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** 1) ปัจจัยส่วนบุคคล โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้ และ อาชีพ 2) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคึกคัก โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ด้านละ 5 ข้อ รวมจำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณด้วยสูตรคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของ Cronbach เท่ากับ .94 **2. แบบสัมภาษณ์** มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การบริหาร และวันเดือนปีที่ให้สัมภาษณ์ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 4 ข้อคำถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

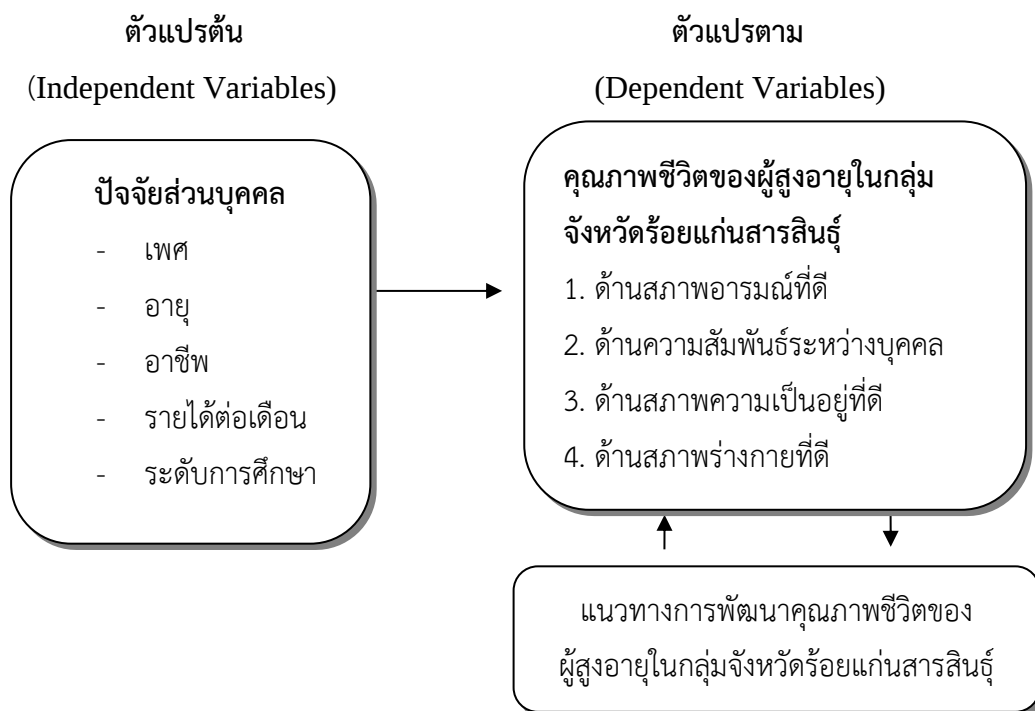
ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ประกอบด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ t-test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test; One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ทั้งโดยรวม และในรายด้าน

รายด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ที่	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3	2.68	0.62	ปานกลาง
2. ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	1	2.84	0.73	ปานกลาง
3. ด้านสภาพร่างกาย	2	2.77	0.96	ปานกลาง
4. ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	4	2.60	0.71	ปานกลาง
ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุฯ โดยรวม		2.72	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.72$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ย อยู่ระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน โดยสามารถเรียงลำดับรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้าน สภาพความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{x} = 2.84$, S.D. = 0.73) ด้านสภาพร่างกาย ($\bar{x} = 2.77$, S.D. = 0.96) ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{x} = 2.68$, S.D. = 0.62) และด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ($\bar{x} = 2.60$, S.D. = 0.71)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถแสดงได้ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ANOVA						
Dependent	Independent	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	Between Groups	0.60	3.00	0.20	0.51	0.68
	Within Groups	104.67	267.00	0.39		
	Total	105.27	270.00			
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	Between Groups	7.18	3.00	2.39	4.70	0.00**
	Within Groups	135.77	267.00	0.51		
	Total	142.95	270.00			
ด้านสภาพร่างกายที่ดี	Between Groups	21.92	3.00	7.31	8.60	0.00**
	Within Groups	226.82	267.00	0.85		
	Total	248.74	270.00			
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	Between Groups	1.24	3.00	0.41	0.82	0.48

	Within Groups	134.37	267.00	0.50		
	Total	135.61	270.00			
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	Between Groups	3.49	3.00	1.16	5.76	0.00**
โดยรวม	Within Groups	53.89	267.00	0.20		
	Total	57.38	270.00			

หมายเหตุ : Independent: ปัจจัยส่วนบุคคล (อาชีพ) / ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามอาชีพโดยรวม พบว่า มีค่า F เท่ากับ 5.76 ที่องศาความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 270 และมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.00 (Sig. = 0.00) น้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งแปลผลได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบในรายด้านต่อไป ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ ในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี พบว่า มีค่า F เท่ากับ 4.70 ที่องศาความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 270 และมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.00 (Sig. = 0.00) น้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งแปลผลได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามอาชีพในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ต่อไปด้วยวิธีการของ LSD ดังปรากฏในตารางที่ 3 ต่อไป

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ตามอาชีพ ในรายด้านสภาพร่างกายที่ดี พบว่า มีค่า F เท่ากับ 8.60 ที่องศาความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 270 และมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.00 (Sig. = 0.00) น้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ซึ่งแปลผลได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายด้านสภาพร่างกายที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามอาชีพในรายด้านสภาพร่างกายที่ดีต่อไปด้วยวิธีการของ LSD ดังปรากฏในตารางที่ 4 ต่อไป

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายคู่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี

Post Hoc Multiple Comparison (LSD)				
อาชีพ	เกษตรกร ($\bar{x} = 2.81$)	ค้าขาย ($\bar{x} = 3.20$)	รับจ้างทั่วไป ($\bar{x} = 3.14$)	อื่น ๆ ($\bar{x} = 2.91$)
ค้าขาย	0.00**	-		
รับจ้างทั่วไป	0.67	0.67	-	
อื่น ๆ	0.38	0.03*	0.07	-

หมายเหตุ : * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 สามารถแปลผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายคู่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขายมีระดับคุณภาพชีวิตในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีแตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกร และแตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพอื่น ๆ โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขาย ($\bar{x} = 3.20$) มีระดับคุณภาพชีวิตในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกร ($\bar{x} = 2.81$) และสูงกว่าจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพอื่น ๆ ($\bar{x} = 2.91$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายคู่ด้านสภาพร่างกายที่ดี

Post Hoc Multiple Comparison (LSD)				
อาชีพ	เกษตรกร ($\bar{x} = 2.38$)	ค้าขาย ($\bar{x} = 2.96$)	รับจ้างทั่วไป ($\bar{x} = 2.84$)	อื่น ๆ ($\bar{x} = 4.15$)
ค้าขาย	0.00**	-		
รับจ้างทั่วไป	0.00**	0.45	-	
อื่น ๆ	0.00**	0.26	0.06	-

หมายเหตุ : * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 สามารถแปลผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ในรายคู่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกร มีระดับคุณภาพชีวิตในรายด้านด้านสภาพร่างกายที่ดีแตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขาย แตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และแตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพอื่น ๆ โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกร ($\bar{x} = 2.38$) มีระดับคุณภาพชีวิตในรายด้านสภาพร่างกายที่ดี ต่ำกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขาย ($\bar{x} = 2.96$) ต่ำกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ($\bar{x} = 2.84$) และต่ำกว่าจากผู้สูงอายุที่มีอาชีพอื่น ๆ ($\bar{x} = 4.15$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ นั้น ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการสรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ค่าความถี่
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	- จัดกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น	7
	- จัดกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่น	5
สภาพความเป็นอยู่ที่ดี	- ทำการปรับสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ	4
	- หน่วยงานท้องถิ่นตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	2
สภาพร่างกายที่ดี	- จัดวิทยากรทำกิจกรรมออกกำลังกาย อาหาร และสุขภาพ	11
	- สร้างเครือข่ายกับชุมชนและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	9

จากตารางที่ 5 สามารถอธิบายได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ พบว่า ประกอบด้วยแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบล โดยการจัดกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการจัดกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่นให้แก่ผู้สูงอายุ โดยรณรงค์ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่นมากขึ้น โดยแสวงหาทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

2) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบล โดยทำการปรับสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นควรมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านสภาพร่างกายที่ดี พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบล โดยการจัดวิทยากรทำกิจกรรมการออกกำลังกายการกินอาหาร และการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบล โดยการสร้างเครือข่ายกับชุมชนที่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากผลการศึกษาในระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมสามารถสรุปได้ว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 4 ด้าน โดยผลการศึกษาดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นเพราะผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ส่วนหนึ่งยังคงคิดว่าตัวเองไม่มีประโยชน์ มีความรู้สึกไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านอยากจะทำ รวมถึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ กับคนรอบข้าง เช่น สมาชิกในครอบครัว ญาติมิตร หรือเพื่อนบ้านที่สนิท อีกทั้งผู้สูงอายุมักจะได้ในสิ่งที่ไม่ต้องการ ซึ่งส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายใน อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 4 ด้าน ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญา ชื่นอารมณ์ และคณะ (2560 : 54) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี โดยผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านยังคงพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในรายด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านการตัดสินใจได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง อันเป็นผลมาจากสภาพปัญหาของที่อยู่อาศัย และความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประสงค์ ชาญช่วง (2554 : 33) ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ รายได้ และอาชีพที่ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ในรายด้านสภาพร่างกายที่ดี ในรายด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และในรายด้านการตัดสินใจด้วยตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ รายได้ และอาชีพที่ต่างกันั้น ย่อมจะมีคุณลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน และมีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้แตกต่างกัน ตลอดจนมีการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันอันเป็นผลมาจากความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในข้างต้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ รายได้ และอาชีพที่ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในกลุ่มจังหวัดร้อย

แก่นสารสินธุ์ในรายด้านต่าง ๆ แตกต่างกันนั่นเอง ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรจิตต์ วุฒิการณ์ และคณะ (2556 : 88) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในรายด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผลการศึกษายังคงพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังคงอยู่ในระดับปานกลางโดยควรให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการจัดกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่นให้แก่ผู้สูงอายุ
2. ควรรณรงค์ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่นมากขึ้น โดยแสวงหาทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
3. ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นควรมีการออกตรวจสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรจัดวิทยากรทำกิจกรรมการออกกำลังกาย การกินอาหาร และการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมให้แก่ ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ สร้างเครือข่ายกับชุมชนที่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
5. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และใช้หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมประเพณี/วัฒนธรรมในท้องถิ่นของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความสำเร็จศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ หรือพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยทำการถอดบทเรียนความสำเร็จและเปรียบเทียบกับการทำงานของศูนย์พัฒนาฯ ต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเพื่อทำการเปรียบเทียบในเชิงพื้นที่ถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ กับพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีบริบทของพื้นที่ ทั้งที่เหมือนและ/หรือแตกต่างกัน เพื่อค้นหาสาเหตุของความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่างๆ ในเชิงลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ชื่นอารมณ์ และคณะ.(2560). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ประสงค์ ขาญช่าง. (2554). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 3 (3), 66-78.
- สุรจิตต์ วุฒิการณ และคณะ. (2556). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร*. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Dijksterhuis, M.A. (2011). *Child and Adolescent Health and Development*. New York: Printing Hall.
- Kelly, B. (2010). Older and Wiser. *U.S. News & World Report*. 147 (2), 4.
- New Internationalist. (2010). *Ageing – 7 myths*. New York: Holt Rinehart and Wiston.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.